ИМ Дц - IV
Инв. № 50
Сер. № 11
Народно читалищно управление

Година I. 21 февруарий 1921 год. Брой 11.

Свѣтлина

Вѣстникъ за информация, култура и народно стопанство.

Урежда се отъ редакционенъ комитетъ при сътрудничеството на обществени дѣйци и др. Излиза всѣки понедѣлникъ. Абонаментъ за 3 мѣсеци 8 лева. Единъ брой 50 ст. За обявления се плаща: на I стр. 80 ст. кв. см. на останалитѣ по 60 ст. на учреждения по 60 ст. дума. Ржкописи не се връщатъ. Адресъ: гр. „СВѢТЛИНА".

Г-ца Милка Я. Мордехай
и
Г-нъ Аврамъ Я. Алкалай
търговецъ
— сгодени —
Дупница, 12 февруари 1921 год.

Д-ръ Н. ПАВЛОВЪ
Дългогодишенъ градски лѣкарь се завърна въ Дупница и се установи въ кжщата на Коте п. Златковъ (на Главната улица срѣщу Развѣсената върба).
2—29—4

ТЕХНИЧЕСКО СТРОИТЕЛНО БЮРО на ИНЖ. ПЕТРОВЪ

ОБЯВА.
При бюрото ми е откритъ архитектуренъ отдѣлъ. Освѣнъ инженерни проекти за индустриални и др. постройки и смѣтки се изработватъ **отъ архитектъ,** проекти за кжщи, хотели, салони, складове и др. монументални згради по вкусъ и съврѣменни нужди — присжтствени часове за поржчки и справки всѣки делниченъ день отъ 2 — 5 часа послѣ пладнѣ.
2—30—3 **Инженеръ Петровъ.**

НАГЕЛЪ.

ЗА ВАШИТѢ ДѢЦА.

2

И ето това „нѣщо", тази магическа халка, свѣтла могжща сж вашитѣ дѣца. Въ името на тѣхъ, вие сте готови да дадете всичко и давате всичко. Защото вашитѣ мисли, желания, радости сж прѣплетени съ тѣхъ. Отъ люлката до заникъ слънце на вашия животъ, — очитѣ ви слѣдятъ съ възторженъ пламъкъ тѣхното растение, издигание, развитие, както умствено така и физически.

Вие живѣете съ тѣхъ и въ името на тѣхъ вършите всичко.

А тогава, защо да не създадете и сносни условия за животъ и развитие на тѣзи ангели — дѣца и защо училището вмѣсто да бжде душно и мрачно и студено, — не създадете по хигиенични и по свѣтли постройки? На това много ще ми възразятъ, че ние училища имаме. Но азъ ще запитамъ, дали сж тѣ достатъчни и защо тогава едни паралелки учатъ по петь часа пр. обѣдъ, а други сжщо по петь часа слѣдъ обѣдъ?

Но фаталниятъ въпросъ, който е и налѣжащъ и който виси като демоклиевъ мечь надъ главитѣ ни, това е въпросътъ за читалището. Всички плачемъ, но всички на чужди гробища и затова работитѣ на това читалище сж толкова оправени и така леко разрѣшими.

На първо мѣсто азъ ще запитамъ, кой сж хората, които сж работили за издигането на читалищна постройка въ града ни и колко при сърдце сж взимали тази работа?

За това азъ нѣма да говоря, — нека ви даде отговоръ онази монументална постройка, която мислено отъ двадесетъ години на самъ се издига до каменния мостъ и какъ великолѣпно иска да съперничи на балкана. Но кой знае дали и мислено се е издигала тази постройка въ тѣзи хора.

Но второ мѣсто, азъ ще кажа не е ли печално и скржбно за единъ градъ като Д-ца, кждѣто чорбаджилъкътъ така охолно се шири, особенно слѣдъ войната, да нѣма една по солидна постройка, кждѣто единъ или два часа човѣкъ дѣйствително да намѣри почивка, отрезвление отъ катадневния кошмарь, да намѣри духовна наслада, духовно опиянение? А не запушенитѣ кафенета да служатъ и за театъръ и за трибуна и за не знамъ още какво!..

Ами това всичко нали ще бжде въ полза и за вашитѣ дѣца. Нали тѣ сж нарастващето поколѣние и тѣ сж, които утрѣ ще замѣстятъ имената и наслѣдствата ви..

П о в т а р я м е, погледнете истината право въ очитѣ разтворете студенитѣ каси, и съ щедритѣ ржцѣ на Богове, дайте това, което сте длъжни да дадете, за да може единъ день, тѣзи конто идватъ слѣдъ васъ високо да издигнатъ своята признателность и благоговѣйно да ви благодарятъ.

„Тѣзи", — а това сж вашитѣ дѣца, за тѣхъ дайте този великъ пай, за тѣхното щастие и тѣхното бждеще.

И на другиятъ день, когато отъ вашитѣ щедри дарове се издигне огромната и монументална сграда, която ще бжде всѣкога багрена отъ първитѣ лжчи на слънцето, — тамъ съ златни букви трѣбва да бжде написано - *„побѣда и свѣтлина"* — Защото пжтя, който ще се прорѣзва изъ подъ сводоветѣ на този домъ, ще бжде пжть, който ще води къмъ побѣда и свѣтлина.

И вашитѣ дѣца тамъ, осѣнени отъ ведрия дъхъ на красотата и истината, нѣма да сковатъ своитѣ сърдца, а ще дадатъ просторъ и свобода на най-благороднитѣ и възвишени човѣшки качества и ще понесатъ съ достойнство факелътъ, който вие ще имъ завѣщаете.

Да, за вашитѣ дѣца, за „Зората и за слънцето" на вашия животъ дайте съ щедрость, за да се издигнатъ по скоро храмоветѣ, отъ които ще се пръснатъ познания за истината, доброто и красотата.

Д-ръ М. Карановъ.

Нѣколко думи
върху отглеждането и най-честитѣ причини за заболяване на новороденитѣ.

Слѣдъ раждането, новороденото трѣбва да се остави първитѣ 24 часа да гладува. Прѣзъ това врѣме може да му се даде 2—3 пжти подсладена лайка, но нищо друго Отъ 24-я часъ вече, то се поставя на гърдитѣ на майката да сучи. Още не млѣчната течность дѣйствува благотворно върху прочистването на дѣтето. Дѣтето трѣбва да се кърми прѣзъ 3—4 часа първитѣ 3—4 дни, а отъ петия день, или по точно казано, отъ дохажданието на млѣкото въ майката до края на първия мѣсецъ — прѣзъ 2 до $2^1/_2$ часа и то да не се държи по-вече отъ 10 минути на гърдата — сученето да става отъ едната гърда. Първитѣ 10—15 дни трѣбва да се храни послабо, защото ако получава изобилно млѣко, най-често се получаватъ разтройства на стомаха и червата. (Диспенсия).

Кърмениятa прѣзъ първитѣ 3 мѣсеца трѣбва да бждатъ осемь; до 7 мѣсеца седемь; до десетия мѣсецъ—шестъ въ 24 часа. Не трѣбва да се събужда дѣтето нощѣ за кърмене, ако то само не се събуди. Сжщо не трѣбва да се оставя да заспива на гърдата дѣтето, а слѣдъ всѣко кърмение трѣбва да се изправя, за да урне поетия въздухъ, който много подува коремчето му и причинява болки.

Като се има прѣдъ видъ количеството на вмѣстимостьта на коремчето на дѣцата, а именно: при раждането отъ 30 до 50 грама; първия мѣсецъ отъ 60 до 75 гр.; третия мѣсецъ отъ 100 до 130 гр.; петия мѣсецъ отъ 150 до 200 гр.; къмъ дванадесетия мѣсецъ отъ 250 до 300 гр. и като се знае, че стомахчето на дѣте кърмено отъ майка се изпразва за $1^1/_2$ до 2 часа, а хранено съ биберонъ — за $2^1/_2$ до 3 часа, най-голѣмо внимание трѣбва да се обръща на врѣмето и количеството на даденото млѣко. Така напр. за да се провѣри дали дѣтето изсучва нужното му количество млѣко, прѣтегля се прѣди сученето остави се да се насучи и слѣдъ това пакъ се прѣтегля — разликата ще ни покаже изсученото млѣко. Навикътъ при всѣко заплакване на дѣтето, да му се дава да сучи е голѣма грѣшка.

Наистина много дѣца които се хранятъ безразборно, изглеждатъ много по-пълни, но тъзи пълнота не би трѣбвало да радва родителитѣ имъ, защото то не е добъръ признакъ.

За да може да се констатира правилното растене на дѣцата нужно е поне на десеть дни да се прѣмѣрватъ единъ пжть, за да се види нормално ли придаватъ; ако се забѣлѣжи прѣкомѣрно придаване, намаление или пъкъ застой въ тѣглото имъ, веднага лѣкарския съвѣтъ е необходимъ Едно нормално дѣте при раждането си тѣжи 3 до $3^1/_2$ кгр., но тжзи цифра може да бжде и по-голѣма при нѣкой случай; подъ 2 кгр. тѣжесть, обаче, дѣтето се смѣта за недоносено. Първитѣ дни новороденото губи отъ тѣглото си, а отъ десетия день, почва да придава ежедневно по 25 гр., така че обикновено къмъ края на четвъртия мѣсецъ дѣтето се удвоява по тѣгло; къмъ 12-я мѣсецъ се утроява, а къмъ 24-я мѣсецъ се учетворява При раждането то е дълго 50 см; на 4-я мѣсецъ — 62 см; на 12-я мѣсецъ—70 см.; а на 24-я мѣсецъ—80 см.

Спомѣнахъ, че всѣко нормално кърмаче придава около 25 гр. на день, но до четвъртия мѣсецъ; отъ четвъртия до осмия придава около 16 гр., а отъ осмия до 24-я — по 8 гр. дневно.

Слѣдва.

† Г. Лѣщанск.

Прѣдчувствия.

И въ моята душа нѣкога бѣ чуденъ май.
Нѣкога. . .
А сега желѣзо се топи тамъ.
Незримо чудовище стръвно забива нокти въ сърдцето — пущинякъ! И го кжса . . . кжса. Глухо капятъ едри и тежки кървави капки. . .
Главата тежи. Помраченото съзнание вижда обезобразена стая: — отломки отъ разбитъ черепъ зацапали стѣната, . . . парчета отъ мозъкъ и съсирена кръвь лепнати по пепелищата, а на таванa — . . . изпнало око съ тжпъ и безжизненъ погледъ. . .
И вдамъ още гробъ. Самотенъ гробъ. Обрасълъ въ буренъ и тънкъ. Съ проста, побита плоча. А на нея груби писмена:
„Пжтко, недѣй се спира, —
Тукъ останкитѣ на самоубиецъ!" . .
. . . . . .
Ни пѣте, ни птичи гласъ. Само змии на тълпи лѣниво и студено лазятъ, извиватъ се като вихрушка. И съскатъ . . . съскатъ! . .
. . . . . .
А въ моята душа нѣкога бѣ чуденъ май!
Априлъ 1920 год.
(Изъ дневника му).

† Георги Лѣщански

Нашето читалище.

(Рефератъ четенъ прѣдъ членоветѣ на „Дружба Рила")

Нашитѣ читалища възникватъ къ срѣдата на миналия вѣкъ по инициативата и съ материната издръжка на учители, свѣщ. и търговци. Отначало сж имали да прѣодоляватъ голѣми трудности, което е причина да волятъ единъ твърдѣ колебливъ и мизеренъ животъ, подъ формата на най-скромни читални. Получавали сж българскитѣ вѣстници и списания, много обикнатитѣ това повѣсти съ плачевно-сантименталенъ тонъ и школски, учебникарски книги.

Съ усвящия се обаче интересъ къ образование и особено с подемание на борбата за чковна самостоятелность, читалищата у насъ разрастватъ, ронikватъ въ глухитѣ градове и затънтени паланки и разширяватъ кржга на своята дѣйность. Съ подаржци въ пари и въ натура изваржали читални салони Въ тия салони се събирали най-активнитѣ граждани и разисквали училищни, църковни и други обществени въпроси А нѣкждѣ по-смѣло, другадѣ по-слабо и прикрито, заставали и за политически борби.

Читалищата отъ врѣме си купували рѣдкитѣ за тогава български книги и съ това сж турили основата на нашитѣ публични библиотеки. Съ цѣль да увеличатъ библиотечния имотъ, читалищнитѣ ржководители прибѣгвали къмъ едно ново срѣдство — Увеселения и Забави, съ което сж дали животъ на първитѣ театрални и музикални трупи у насъ. Съ разширената си дѣйность читалищата се издигатъ до степень на най-важни културни срѣдища и допринасятъ твърдѣ много за изхода на националнитѣ ни борби, като повдигатъ и избиватъ националность и съзнание.

Най-добритѣ читалищни дѣйци изхождали изъ еснафскитѣ и търговски срѣди. Тогавашнитѣ еснафи и търговци сж прѣдставлявали събудената часть отъ българското общество и се явяватъ носители на нови идей и разбирания. Тѣхнитѣ жертви за читалищното дѣло понѣкога сж взимали удивителни размѣри Напримѣръ въ 1852 г. при създаване на Търновското читалище „Надежда", тѣ събрали помежду си още първия день 20 хиляди гроша, равни на днешни двѣстѣ хиляди лева!

Бавниятъ ржсть на читалищата отпрѣди освобождението се обяснява отъ многото прѣчки отъ страна на султанската власть. Тя е гледала всѣкога подозрително на тѣхъ и никога не е пропускала случай да спъне развитието имъ или пъкъ съвсѣмъ да ги разстрой. Друга, много по-голѣма и непрѣодолима прѣчка сж били невѣжеството и апатията на широката българска маса, къмъ каквото и да е обществено дѣло. Чорбаджиитѣ при това се опасявали да не би да ги намѣсятъ въ нѣкоя опасна за царщината работа Театрални и музикални трупи се уреждали извънредно трудно и водили живота на еднодневкитѣ. Бащитѣ не позволявали на дѣцата си да учатъ „цигански" занаятъ: — карагьозчилъкъ чалгаджилъкъ, — така наричали тѣ театъра и музиката. Такива били разбиранията на това врѣме. И инициаторитѣ и организатори на подобни начинания, а такива сж били винаги най-събуденитѣ даскали, — много скжпо сж заплащали за своитѣ опити. Така Добри Войниковъ — бащата на нашия театъръ — организиралъ оркестъръ въ Шуменъ, ала извикалъ такова бѣсно негодуване, че се принудилъ за винаги да напустне родния си градъ.

Прѣзъ това врѣме цѣлитѣ на читалищата сж били: „Чрѣзъ просвѣта къмъ духовна и политическа свобода". Това е билъ единчкия имъ девизъ. И всичкитѣ имъ усилия сж били насочени само въ тази посока.

Заслуга на читалищата отъ отпрѣди освождението е, че създадоха българско общество и обществени интереси. Тѣ събиратъ, сплотяватъ саможивитѣ, затворени и необщителни българи, привучватъ къмъ жертви за общото дѣло и имъ насаждатъ мисъльта, че за своенъ животъ могатъ да се надѣватъ само на себе си и на своитѣ здружени усилия.

Въ просвѣтно отношение тѣ продължавали и допълвали дѣлото на училището, като давали потикъ къмъ самообразование и доставяли книги за прочитъ. Освѣнъ това подпомагали бѣдни ученици, особено такива които слѣдвали въ чужбина. Търновското читалище „Надежда" е платило пжтнитѣ разноски на Ст. Стамболовъ, когато заминалъ да се учи въ Одеса.

Читалищата били редовни абонати на вѣстници, списания и книги и записвали спомощствуватели на такива. Съ това сж подпомагали нашето литературно развитие, а главно сж способствували за популяризацията на литературата всрѣдъ широкитѣ народни срѣди.

Послѣдна тѣхна заслуга е и тази, че създаватъ вкусъ къмъ хубавото, макаръ и въ една първобитна форма, създаватъ още интересъ къмъ театъра и музиката. (Слѣдва.)

ЗДРАВИ,
хубави и ефтини обуща
изработва само
Яко Ю. Таджеръ
подъ магазинъ „Берлинъ".

Марк Твенъ.

Сждбоносенъ жребий.

Сюжетъ за този разказъ е послужила трогателната случка упомѣната въ „Писмата и рѣчитѣ на Олчвера Кромвеля" — отъ Карлейля.

М. Твенъ.

I

Това се случи въ врѣмето на Оливера Кромвеля. Полковникътъ Майферъ бѣше най-младия полковникъ отъ армията на републиката, — едвамъ туку що изпълнилъ 30 годишна възрасть. Безъ да се гледа на възрастьта му, — той бѣше закаленъ, изпеченъ въ дългогодишната уморителна война: Своята военна кариера бѣ започналъ още отъ 17 годишна възрасть. Вземалъ бѣ участие въ много сражения, и своето високо положение — на службата, и уважението на хората спечелено съ своята самоотверженость и храбрость, показани на войнитѣ полета. Но, въ послѣдно врѣме чувствуваше съкрушенъ, нещастенъ му измѣни.

Настжпи мрачна зимна вечеръ. Ревѣ буря, гръмъ и свѣткавица цѣпятъ тжстия мракъ: — въ кжщи царува гробно безмълвие. Полковника и младата му жена обсждали вече своето печално положение, прочетоха подходяща глава отъ Евангелието, а слѣдъ туй и обикновената си вечерна молитва. Сега друго нищо не имъ оставаше да правятъ, осѣнъ държащи другъ друга за ржка, съ устрѣменъ въ горящата камина погледъ, да мислятъ и да чакатъ. И дълго тѣ нѣмаше да чакатъ; и двамата добрѣ знаяха това, а младата красива жена трѣпваше при мисъльта за това, което прѣдстоеше.

Имаха само едно дѣте, — Абби, — тѣхния идолъ, — русокосо 7 годишно момиченце, Всяка минута го очакваха да влѣзе, да се прости съ тѣхъ и да имъ пожелае „лека нощь" прѣди да лѣгне полковника рече:

— Да избършемъ сълзитѣ си, и прѣдъ нея да се постараемъ, да се покажемъ весели и щасливи Прѣзъ това врѣме, до като тя е тукъ, трѣбва да забравимъ за това, което ни чака.

— Добрѣ, азъ ще затая горестьта въ сърдцето си, което е готово да се пукне.

— И ние ще посрѣщнемъ горчивата сждба, търпеливо и безропотно ще понесемъ всичко, което справедливия Богъ ни праща, за наше душевно спасение.

— Казвамъ да бжде волята Божия. Повтарямъ тѣзи думи съ успокоена съвѣсть, искрена душа, и искахъ да кажа, и искренно сърдце, О! ако можехъ да кажа туй! Ако тъ... скъпа ржка, която стискамъ и цѣлувамъ за послѣденъ пжть. . .

— О, с. с. с. мила моя, ти плачеш...

...ричка фигура съ златиста къдрава коса, ...ничка ризичка прѣкрачи прага и дотича при баща си. Той я пристисна къмъ гърдитѣ си и горѣщо я цѣлуна нѣколко пжти. . .

— Ахъ, татко! не ме цѣлувай тъй; — ти ми разрошави косата.

— О, азъ тъй желая. . ., тъй съжалявамъ; ти ще ми простишъ миличка?

— Разбира се татко! Но, наистина тебе ти е жалъ? Не приструвашъ ли се? Ти жалишъ!

— Сама вижъ, — и той закри лицето си съ ржцѣ, и направи видъ на плачущъ. При видътъ на такъвъ трагическия изходъ, момиченцето нажалено заплака, и заопъва ржката на татка си.

— О мили татко, не плачи, моля ти се не плачи. — Твоята Абби направи това наречно; и та никога други пжть нѣма да посржква тъй. Моля ти се татко! Тя насила се стараеше да отдръпне ржцѣтѣ на баща си, и като сполучи извика: — Ахъ ти, не добръ татко, та ти наистина се приструвашъ! Тогава Абби ще отиде при мамка, щомъ тъй я обиждашъ.

Тя се помжчи да скочи отъ колѣнетѣ на баща си, но той я прѣгърна съ чувство и рече: Не, остани у мене миличка; татко ти не добрѣ постжпи съ тебе, признавамъ и жаля. Дай да изсуша съ цѣлувки твоитѣ хубави очички. Татко иска прошка отъ своята Абби, и за наказание ще стори всичко, каквото тя поиска. . Да, видишъ и сълзичкитѣ засъснаха, и косичката не е разрошавена; — а какво ще поиска Абби? Ск... ...рие, и въ единъ мигъ, като слънч... ...вя милото личице на... ...по лицето, и за...

— Чакай! ...ката притаяха ...ушитѣ имъ доде... ...отѣвнъ отъ въ... ...вѣтъра. Стжпкитѣ се приближаваха се по-близо и по-близо, и се чуваха по отчетливо и по-ясно. . . Отминаха и замрѣха въ далечината. Родителитѣ въздъхнаха спокойно; бащата рѣче:

Да ти разкажа история? Весела ли?

— Не, татко, страшна. Бащата настояваше за весела, но дѣтето бранеше своето право; — споредъ условието, то можеше да поиска, каквото иска. Бащата бѣше настоящъ пуританецъ — строгъ солдатинъ, и веднъжъ далъ дума, трѣбваше да я удържи. Момиченцето бави: — Мили татко, не трѣбва весела история, мама казва, че сега сж тжжни врѣмена и такива ще сж за напрѣдъ Истина ли тъй татко? Та тъй казва. . .

Майката въ дрхна и отново въ мисъльта ...ка забравената за минута горестъ Бащата ...несенъ прошъпна: Да, миличка, дойдоха ...ални врѣмена Жалко, но дойдоха.

— Разкажи ми за това татко, . . разкажи ...история, за да потрѣперяме, все ...ато че ли съ насъ се е случила. Мамо ...о-близо и хвани ржката на своята ...тъй, единъ до другъ близко, и най ...то можемъ да чуемъ. . . Татко ти мо...да почвашъ.

Живѣли нѣкога трима полковници . . О, азъ мога да разпознавамъ полков... Нали и ти си полковникъ! Разпознава... по формата. Продължавай татко.

Въ врѣме на едно сражение, тѣ на... ...лината. ...та дума се поправи на дѣтето, ...ителитѣ при тоя наивенъ въпросъ не ...ка да сдържатъ усмивката си, — и баща... рече:

— Не, това е съвсѣмъ друго нѣщо ми... Тѣ привишили дадената имъ заповѣдь... — А туй може би е. . .

— Не, прѣкъсна бащата, и то сжщо не е за ядене. Било имъ заповѣдано да извър... лжлива атака на една силна неприятелска позиция, съ цѣль да измамятъ неприятеля, за да се даде възможность на републиканскитѣ войски да остжпятъ; но въ поривъ на ентусиязмъ, тѣ нарушили заповѣдьта; лжлживата атака прѣобърнали на истинска, и разпалени, съ щурмъ взели неприятелската позиция. Излѣзли побѣдители, и разбира се спечелили битката. Полководеца се разсърдилъ за не изпълнението, похвалилъ храбростьта имъ, и имъ заповѣдалъ да заминатъ въ Лондонъ, за воененъ сждъ.

— Полководеца билъ Генералъ Кромвелъ татко?

— Да.

— О! Азъ съмъ го виждала татко, когато минава край нашата кжща, важно възсѣдналъ своя голѣмъ конь, а напрѣде му солдати. И всѣкога такъвъ, незная какъ да кажа, такъвъ, намръщенъ. Народа, види се се страхува отъ него; но азъ татко се не боя. Мене никога не гледа намръщенъ.

— Ахъ, мила моя бъбричке. Тъй, полковницитѣ довели подъ стража въ Лондонъ; осждили ги, и ги пусти ли подъ честна дума да се простатъ съ домашнитѣ си за послѣденъ... Ка... ...во има тамъ? Всички се вслушаха ...лицето си.

— Тѣ пристигнаха тази сутринь.

Дѣтето широко отвори очи:

— Какъ татко! Нима тази история е истинска?

— Да, мило дѣте.

О! Колко е хубаво! О! Това е още по-хубаво!

Продължавай такто.

Мамо! мила мамо, защо плачешъ?

Слѣдва.